Veli-Pekka Viljanen

HE 164/2017 vp LAKI SAIRAUSVAKUUTUSLAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

Eduskunnan perustuslakivaliokunta 21.11.2017

Lakiehdotuksen 7 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta. Pykälän 2 momentin mukaan kuljetuspalvelujen tuottaja, joka ajaa KELA:n kanssa sopimuksen tehneen tilausvälityskeskuksen välittämiä taksimatkoja, voi veloittaa välityskeskuksen välittämistä matkoista enintään valtioneuvoston asetuksella määrättävän enimmäishinnan. Alueella, jolla ei ole sellaista tilausvälityskeskusta, enimmäishinta koskee taksimatkoja, joita koskevan palvelujen tuottajan kanssa KELA on tehnyt sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan sairausvakuutuksesta korvattavasta taksimatkasta vakuutetulta perittävästä enimmäishinnasta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Enimmäishinta perustuu käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Enimmäishinta voi vaihdella alueellisesti. Laki tulisi tältä osin voimaan 1.7.2018 ja olisi voimassa vuoden 2018 loppuun.

Ehdotus rajoittaa omistajan oikeutta määrätä omaisuutensa käytöstä perittävän vastikkeen suuruudesta. Tällaisena ehdotusta on arvioitava perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatun omaisuudensuojan kannalta. Sääntely on merkityksellinen myös perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta, koska enimmäishinta määrättäisiin valtioneuvoston asetuksella (ks. PeVL 31/2006 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin arvioinut taksiliikenteen enimmäishintajärjestelmää, joka on toistaiseksi vielä voimassa. Valiokunta on pitänyt nykyistä enimmäishintajärjestelmää valtiosääntöoikeudellisesti ongelmattomana. Valiokunnan mukaan taksiliikenteessä on kysymys erityislaatuisesta liiketoiminnasta, jossa asiakkaalla ei yleensä ole etukäteen mahdollista valita vapaasti palvelujen tarjoajaa ja tehdä palveluja koskevia hintavertailuja. Kuluttajansuojelulliset perusteet ovat erityisen merkittäviä iäkkäiden, vammaisten ja terveydentilansa vuoksi

heikommassa asemassa olevien asiakkaiden suojelemiseksi. Elinkeinonharjoittajan näkökulmasta olennaista on, että kuluttajahintojen tulee olla kustannussuuntautuneita siten, että niihin sisältyy kohtuullinen voitto. Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että kustannustason muutoksia tarkastellaan taksiliikenteen kustannusindeksin perusteella ja hintojen muutoksista säädetään asetuksella vuosittain, joten kustannusten mahdollinen kohoaminen ei vaikuta kohtuuttomasti liikenteenharjoittajan tulokseen. Lisäksi lakiehdotus sisälsi riittävän täsmälliset säännökset hintojen määräytymisen perusteista. Sääntely ei näin ollen muodostunut ongelmalliseksi perustuslain 15 ja 80 §:n kannalta (PeVL 31/2006 vp, s. 4; ks. myös PeVL 46/2016 vp, s. 4-5).

Edellä kuvattu perustuslakivaliokunnan aikaisempi tulkinta suhteessa kuljetuspalveluiden enimmäishintajärjestelmään voidaan ottaa lähtökohdaksi myös käsiteltävänä olevan ehdotuksen arvionnissa.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan enimmäishintojen asettamisella pyritään mahdollistamaan sairausvakuutuksen matkakorvausmenojen suuruuden ennakointi. Lisäksi tavoitteena on myös, ettei vakuutetuille aiheutuisi taksimatkoista muuta maksuosuutta kuin sairausvakuutuslain mukainen omavastuuosuus (HE, s. 8). Enimmäishinnan asettamiselle on sinänsä hyväksyttäviä julkisten sairaanhoitoon käytettävien varojen riittävyyden turvaamiseen ja sairaanhoitopalveluita tarvitsevien aseman turvaamiseen liittyviä perusteita. Lakiehdotuksessa edellytetään, että enimmäishintaan sisältyy kohtuullinen voitto. Se on myös sidottu suoraan laissa kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin, jos kohta myös käytettävissä oleviin varoihin. Tällaisena enimmäishintaa ei voida pitää kuljetuspalvelun tuottajan kannalta kohtuuttomana.

Enimmäismäärästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Laissa olisi kuitenkin säädetty, tosin melko yleisluonteisesti enimmäishinnan määräytymisen perusteet. Koska ehdotettu sääntely olisi voimassa vain vuoden 2018 loppuun, ei tarvetta nykyisen taksiliikenteen enimmäishintajärjestelmää vastaavalle enimmäishintojen vuosittaiselle tarkastelulle ole olemassa.

Lakiehdotuksen 7 a §:n 1 momentin mukaan enimmäishinta voi vaihdella alueellisesti. Lakiin ei sisältyisi tältä osin mitään tarkentavia määräyksiä sille, millä perusteella alueellinen vaihtelu olisi mahdollista, vaan asia jäisi täysin asetuksen varaan. Perusteluissa alueellisen vaihtelun mahdollisuutta perustellaan sillä, että yleinen taksipalvelujen hintataso voi eriytyä maan eri osissa taksien hintasääntelyn muutoin vapautuessa liikenteen palveluista annetun lain voimaantulon myötä (HE, s. 16). Tällaisenaan alueellisen vaihtelun mahdollistava säännös on kuitenkin ongelmallisen yleisluonteinen. Perustuslain 6 §:n sisältämät yhdenvertaisuussäännökset käsit-

tävät myös alueellisen yhdenvertaisuuden, josta enimmäishintajärjestelmän alueellinen eriyttäminen muodostaa poikkeuksen. Jos tällainen alueellinen enimmäishintojen vaihtelu nähdään välttämättömäksi, tulisi asetuksenantajan harkintavaltaa tältä osin jo laissa rajoittaa sen suhteen, millä perusteilla enimmäishintojen alueellisesta vaihtelusta voidaan säätää. Sinänsä alueellisen vaihtelun hyväksyttävänä perusteena voidaan mielestäni pitää alueen kuljetuspalveluiden hintatason yleistä eriytymistä.